

Factsheet

Het conflict in de Centraal Afrikaanse Republiek (CAR)

Partijen in het conflict

- **De Seleka rebellen:** bestaan overwegend uit Moslims en zijn afkomstig uit het noorden.
- **Anti-Balaka** is de verzamelnaam voor een aantal milities in de CAR die in 2013 de wapens opnamen tegen de Seleka rebellen. Anti-Balaka bestaat voornamelijk uit Christelijke burgers.
- **Seleka** is een coalitie van een aantal politieke partijen en rebellenmilities in de CAR.

Chronologisch overzicht van de gebeurtenissen

- 1960: de CAR verkrijgt onafhankelijkheid van Frankrijk.
- Er zijn diverse problemen m.b.t. het bestuur in de CAR en er kwam steeds een bewind tot stand door staatsgrepen of frauduleuze verkiezingen. De onrust in de CAR laait op.
- 2003: François Boizizé grijpt de macht met een staatsgreep.
- 2009: Er wordt gevochten tussen de regeringstroepen en de Seleka rebellen.
- 2012: De Seleka rebellen nemen de hoofdstad Bangui in. Met deze staatsgreep wordt rebellenleider Djotodia president.
- Augustus 2013: De anti-Balaka nemen de wapens op tegen de Seleka rebellen.
- 2013: Djotodia ontbindt de Seleka coalitie en treedt begin 2014 af. Catherine Samba-Panza neemt over als interim-leider.
- April 2014: De VN keurt een vredesoperatie goed van 12 000 troepen (MINUSCA)
- Juli 2014: Akkoord bereikt over een staakt het vuren tussen de Seleka en anti-Balaka rebellen
- Augustus 2014: transitieregering onder leiding van Kamoun
- September 2014: vredesoperatie MINUSCA wordt operationeel

Oorzaken van het conflict

- Ongelijkheid tussen religieuze groepen veroorzaakt door:
 - Verschillend identiteitsgevoel
 - De Moslims uit het noorden hebben nooit hoge machtsposities kunnen verkrijgen
 - Het noorden beschikt over een slechtere infrastructuur vergeleken met het zuiden
 - Het noorden is armer dan het zuiden
- Grondstoffen (olie, hout, uranium, ivoor en diamant)

Humanitaire situatie

- 509 000 intern ontheemden in de CAR (84 000 in Bangui waarvan 60% kinderen)
- Meer dan 416 000 vluchtelingen in Tsjad, DRC, Kameroen en de Republiek Congo
- Meer dan een kwart van de populatie riskeert hongersnood
- De CAR is het derde minst ontwikkelde land ter wereld volgens de Human Development Index



Nieuwste VN-vredesmissie start in de Centraal-Afrikaanse Republiek:

Geweld, een zwakke veiligheidssector en de rol van de internationale gemeenschap

Lotte Hoex¹

Introductie

Om burgers te beschermen tegen het aanhoudende geweld in de Centraal-Afrikaanse Republiek (CAR), ging op 15 september 2014 de nieuwste vredesmissie van de Verenigde Naties (VN) van start. De CAR ligt in centraal Afrika, telt vijf miljoen inwoners en is één van de armste landen ter wereld.² Sinds de onafhankelijkheid van Frankrijk in 1960 kampt de CAR met een onstabiele politieke situatie en regelmatige uitbarstingen van geweld. Eind 2012 brak er een burgeroorlog uit die een jaar later een sterke religieuze dimensie kreeg. De 11 820 man tellende VN-interventiemacht staat voor een enorme uitdaging. Naast de bescherming van burgers en de stabilisering van de veiligheidssituatie wordt de hervorming van het leger en de politie een hoge prioriteit.

De CAR heeft altijd een zwakke veiligheidssector gehad. De politieke leiders zien haar niet als een instituut dat het volk dient en stabiliteit waarborgt, maar eerder als een militair middel om macht te verkrijgen of te behouden.³ Dit heeft in het verleden voor geweldsuitbarstingen gezorgd, omdat er na de zoveelste staatsgreep altijd legerofficieren overbleven die loyaal waren aan de voormalige president en zo een enorme bedreiging vormden voor de nieuwe leider. Daarnaast waren zowel het nationale leger FACA als de politie altijd klein, slecht gedisciplineerd, en zo goed als afwezig buiten de hoofdstad. Het zwakke leger is een belangrijke reden waarom er zoveel staatsgrepen plaats vonden en waarom rebellen van de Seleka-beweging in 2013 met relatief gemak de macht konden grijpen.

Dit artikel gaat in op de aanloop naar de burgeroorlog die uitbrak eind 2012, het verloop ervan, de impact van het conflict op de veiligheidssector en tenslotte de rol die de VN en andere internationale actoren hebben gespeeld in de CAR. De conclusie pleit voor een leidende rol voor de nieuwe VN-vredesmissie in de hervorming van de veiligheidssector. Een hele zware taak, maar zonder een sterke nationale veiligheidssec-

tor zal de bevolking van de CAR blijven leiden onder voortdurende conflicten.

Het conflict in de Centraal-Afrikaanse Republiek

De CAR: veel "coup", weinig "état"

De CAR kent een geschiedenis van staatsgrepen. De eerste postkoloniale president, David Dacko, verkreeg de macht al door de inzet van het leger in 1960. Ook de volgende leider, Jean-Bédel Bokassa, kwam op gewelddadige wijze aan de macht. Bokassa regeerde als een wrede dictator, was corrupt en werd zelfs beschuldigd van kannibalisme.⁴ De voormalige kolonisator Frankrijk verdreef Bokassa in 1979 en na een korte terugkeer van voormalige president Dacko nam de commandant der strijdkrachten, André Kolingba, de macht over na – alweer – een staatsgreep in 1981. Kolingba is de eerste en enige president die vertrok na een verkiezingsnederlaag. In 1991 werd Félix Patassé verkozen als president, en herkozen in 1999. Hij kon zijn termijn niet afmaken, want in 2003 pleegde de voormalige commandant der strijdkrachten, François Bozizé, een staatsgreep en werd hij de nieuwe president.

Ondanks een geschiedenis van geweld en staatsgrepen in de CAR is er geen precedent voor het soort geweld en de intensiteit van het geweld dat zich sinds eind 2012 in het land afspeelt. In het verleden hadden rebellengroeperingen weinig politieke en territoriale ambities en verdedigden ze slechts de belangen van een klein deel van de bevolking. Er waren nauwelijks spanningen tussen bevolkingsgroepen, en religieus geweld tussen christenen en moslims was eerder uitzondering dan regel.⁵

Het huidige conflict: opkomst van de Seleka-rebellen

Al snel nadat Bozizé de macht had verkregen door zijn staatsgreep in 2003, kreeg zijn regering te maken met gewapende oppositiegroepen. Deze zijn onder te verdelen in drie categorieën. Ten eerste waren er (ex-)soldaten van het nationale leger die loyaal waren ge-



bleven aan voormalig president Patassé. Ten tweede waren er zelfverdedigingsgroepen die zich organiseerden tegen gewapende bandieten die een bedreiging vormden voor de veiligheid in de dunbevolkte provincies ver van de hoofdstad Bangui. Tenslotte waren er huurlingen uit Tsjaad die deel uitmaakten van de presidentiële garde. Hoewel zij Bozizé in eerste instantie aan de macht hadden geholpen, werden ze later ontevreden over de financiële compensatie die ze daarvoor ontvingen.⁶

Onder deze verscheidenheid aan actoren bevonden zich elementen die later de Seleka zijn gaan vormen. Seleka ('alliantie' in de lokale taal Sango) is een coalitie van verschillende gewapende groepen die allen gedreven werden door een gezamenlijk doel: Bozizé verdrijven. Tussen december 2012 en maart 2013 namen de Seleka verschillende strategische steden in en trokken zo richting de hoofdstad Bangui.

De gewapende strijd van de Seleka

Onderhandelingen in de hoofdstad van Gabon, Libreville, mondden op 11 januari 2013 uit in een akkoord waarbij een interim-regering onder Bozizé werd opgericht. De Seleka-leiders verkregen enkele belangrijke posities in de interim-regering. Zo werd Seleka-leider Michel Djotodia bijvoorbeeld Minister van Defensie. De Seleka waren echter al snel van mening dat Bozizé het Libreville-akkoord niet respecteerde en vooral met zijn eigen vertrouwelingen werkte.⁷ Op 24 maart 2013 pleegden de Seleka een staatsgreep en namen de macht over: de tweede interim-regering van 2013 zag het licht, met Djotodia als President.⁸ Onder internationale druk stemde Djotodia op 10 januari 2014 toe om af te treden. Op 20 januari 2014 werd Catherine Samba-Panza, voormalig burgemeester van Bangui, de nieuwe interim-President van de derde interim-regering op rij.

In de periode dat de Seleka aan de macht waren, vond er op dagelijkse basis geweld tegen burgers plaats. Uit een analyse van alle incidenten die tussen maart 2013 en januari 2014 zijn gepleegd⁹, valt meteen op dat het overgrote deel van deze incidenten plunderingen zijn. Ook bij de incidenten waarbij plunderen niet het hoofddoel was, zoals vergeldingsaanvallen, maakten rebellen vaak van de gelegenheid gebruik om te plunderen.¹⁰ De Seleka-strijders beroofden de burgerbevolking, internationale organisaties, bedrijven en publieke en religieuze instanties.

Naast roof, haalden de Seleka ook inkomsten uit de goud- en diamantmijnen. De strijders buitenden mijnwerkers uit en hieven belastingen op de diamanten en het goud.¹¹ Sinds de CAR in mei 2013 uit het Kimberley-proces van diamantcertificering is gezet, is de dia-

mantproductie afgenomen omdat er geen diamanten legaal kunnen worden geëxporteerd. De productie is echter niet gestopt en het blijft daarom een industrie die van strategisch belang is voor de Seleka. Tot op heden staat een aantal diamant- en goudmijnen in het oosten nog onder controle van de Seleka.¹²

Een andere mogelijke inkomstenbron voor de leiders van de Seleka, was corruptie. Tijdens een recente missie in Bangui vond het onderzoeksinstituut IPIS (*International Peace Information Service*) bewijs van corrupte praktijken die plaatsvonden binnen de Seleka-regering.¹³

Uit de periode waarin de Seleka met hun offensief begonnen, zijn er weinig aanwijzingen dat zij specifiek en alleen christenen wilden treffen. Volgens de Seleka was één van de redenen voor hun offensief de discriminatie door Bozizé's regering van de bevolking in het noordoosten. Dit werd echter niet in religieuze termen gekaderd. De Seleka schijnen zich wel meer te hebben gericht tegen de christenen, maar ook de moslims zijn slachtoffer geworden van het geweld.¹⁴

Dit veranderde met de opkomst van de anti-Balaka, eind 2013. Deze zelfverdedigingsgroepen identificeerden zich als christelijke militias die vechten tegen de moslims (zie hieronder). Vanaf die tijd werd de christelijke bevolking steeds meer een doelwit van de Seleka-strijders. De Seleka blijven tot op vandaag plunderen, maar de meerderheid van de gewelddadigheden bestaat sinds eind 2013 uit gewapende confrontaties tussen strijders van anti-Balaka en Seleka, wat vaak resulteert in een serie van wederzijdse wraakaanvallen.¹⁵

De anti-Balaka: rebellen tegen rebellen

Hoewel de naam anti-Balaka een lange geschiedenis kent, kwamen zij in de huidige vorm voor het eerst op het toneel in september 2013.¹⁶ De anti-Balaka-rebellen groeiden eind 2013 snel in aantal: jongeren die hun familie hadden verloren door het Seleka-geweld, soldaten van het nationale leger FACA die loyaal waren gebleven aan Bozizé, en Bozizé's presidentiële garde sloten zich in grote aantallen aan bij de beweging.¹⁷ Op 5 december 2013 voerden de anti-Balaka een grote en goed georganiseerde aanval uit op Bangui.¹⁸ Dit was een kantelmoment in de oorlog dat ten grondslag lag aan een vicieuze cirkel van wraakaanvallen. In de drie weken die volgden vielen meer dan 1000 doden in de hoofdstad.¹⁹

Anti-Balaka-strijders gingen zich het afgelopen jaar in Bangui en in het westen van het land te buiten aan extreme vormen van geweld tegen moslims. De anti-Balaka-strijders doodden moslimmannen en -vrouwen, plunderden huizen, winkels en moskeeën, vielen



internationale organisaties aan en roofden hun bezittingen. Als gevolg van deze aanvallen is de meerderheid van de moslimbevolking gevlucht naar buurlanden. In andere steden zocht de moslimbevolking haar toevlucht in kerken of moskeeën in de stad.²⁰

De anti-Balaka-strijders halen hun inkomsten voornamelijk uit plunderingen. In het westen van het land zijn de anti-Balaka ook aanwezig in sommige gouden diamantmijnen, maar in tegenstelling tot de Seleka zijn de anti-Balaka voornamelijk gericht op korte termijn inkomsten en hebben ze nauwelijks geïnvesteerd in de mijnen. Als gevolg daarvan is de opbrengst uit de mijnen gering.²¹

Het is belangrijk om te benadrukken dat de anti-Balaka niet één georganiseerde groep vormen. De anti-Balaka-groepen in het westen van het land opereren vaak onafhankelijk van hun leiders in de hoofdstad.²² Ook tussen deze groepen is er bijna geen coördinatie. De leiders in Bangui schrijven extreme misdaden tegen moslims vaak toe aan 'nep' anti-Balaka-groepen.²³ Of dit inderdaad het geval is, of daarentegen een tactiek om de verantwoordelijkheid voor de daden van hun mannen te ontlopen, zal per geval verschillend zijn en is moeilijk te achterhalen.

Een zeer uitgebreid overzicht van de incidenten die tussen 2012 en 2014 door de Seleka en anti-Balaka zijn gepleegd is beschikbaar op een interactieve kaart, te vinden op de website van IPIS.²⁴ Naast de incidenten bevat de kaart ook sociale en economische informatie, zoals de ligging van goud- en diamantmijnen.²⁵

De veiligheidssector in de Centraal-Afrikaanse Republiek

8

Geschiedenis van de veiligheidssector: zwak en vaak afwezig

De zwakke veiligheidssector was een van de oorzaken van de gewelddadige staatsgrepen en het huidige geweld. De instituties die verantwoordelijk zijn voor het handhaven van de wet waren niet alleen grotendeels afwezig op het moment dat de burgerbevolking hen het hardst nodig had, zij waren in sommige gevallen ook de directe aanstichters van het geweld. Deze situatie wordt gecreëerd door de gewoonte van een nieuwe president om het leger zo te hervormen dat het voornamelijk bestaat uit soldaten van de eigen etnische groep.²⁶ De soldaten en officieren van de vorige president, vaak nog altijd gewapend en uitgeweken naar het deel van het land waar zij de grootste aan-

hang hebben, blijven daarmee een permanente bron van onrust.

Het resultaat van deze voortdurende machtswissels en de omvorming van het nationale veiligheidsapparaat tot een persoonlijke garde, is dat de CAR al sinds de onafhankelijkheid een gefragmenteerd leger heeft, slecht uitgerust en ongedisciplineerd. Dit is in het bijzonder het geval voor de presidentiële garde. Hoewel officieel een onderdeel van het leger, is de garde in de praktijk meer een privéleger voor de President, trouw aan het individu en niet aan het ambt.²⁷ Ook de soldaten zijn vaak loyaal aan een officier van hun etnische groep, niet aan de hiërarchie van het leger.

Bovendien was het leger altijd erg klein, 5000 man in 2003, en voornamelijk gestationeerd in de hoofdstad Bangui, waar het de machthebbers het meest direct tot nut kon zijn.²⁸ De nationale politie kampte met vergelijkbare problemen. Waar de nationale politie in 1981 nog 3500 man telde, was dit in 2008 gedaald tot 1350 man. Zowel het leger als de politie ontvingen hun salaris vaak niet op tijd, met corruptie als een van de problematische gevolgen.²⁹ Zowel het leger, de politie als de presidentiële garde maakten zich schuldig aan ernstige mensenrechtenschendingen, waardoor de bevolking alle vertrouwen in die instituties heeft verloren.³⁰

Hoewel de Gendarmerie kampte met vergelijkbare problemen als het leger en de politie, functioneerde deze 1800 man sterke troepenmacht beter en professioneler dan de andere veiligheidsdiensten. Dit was mede te danken aan de Franse steun aan de Gendarmerie in de vorm van training en materieel.

Impact van het conflict op de veiligheidssector

Toen de Seleka in 2013 serieus werk begonnen te maken van hun opmars viel het kleine en ongedisciplineerde regeringsleger snel uiteen. In het jaar dat de Seleka aan de macht was, werd de veiligheidssector, de rechterlijke macht inbegrepen, alleen maar zwakker.³¹ Overheidsfunctionarissen waren gevlucht, hun kantoren geplunderd en in sommige gevallen volledig overgenomen door de Seleka.³²

Ook een groot deel van de soldaten en politieagenten vluchtte naar de buurlanden en liet hun posten onbemand achter.³³ Anderen vluchtten niet, maar liepen onbewapend en in civiele kleren rond, bang voor represailles als ze aangezien zouden worden voor aanhangers van het oude regime. Tegen het einde van 2013 namen een aantal politieagenten en leden van de Gendarmerie hun werkzaamheden weer op, soms samen met de Seleka.³⁴ Toen de anti-Balaka actief wer-



den sloot een groot aantal legerofficieren zich bij deze rebellengroep aan.

In september 2013 ontbond interim-President Djotodia de Seleka en verklaarde dat het nationale leger de enige legitieme gewapende macht was in het land. Ook na die tijd bleef het nationale leger echter zo goed als afwezig in de straten van Bangui en was het moeilijk een onderscheid te maken tussen de ex-Seleka-strijders die officieel in het leger waren geïntegreerd en de strijders die bleven opereren als rebellen.³⁵ Deze bijna totale afwezigheid van het veiligheidsapparaat zorgde ervoor dat de Seleka in feite konden doen en laten wat ze wilden.

De huidige overgangsregering heeft in Bangui een bepaalde mate van controle heroverd. Buiten Bangui is de staat grotendeels afwezig en er zijn hele gebieden waar de Seleka of de anti-Balaka de enige macht vormen die nog publieke functies vervult.³⁶ Tijdens een recente missie in Bangui observeerde de auteur van dit artikel dat de politie en de Gendarmerie operationeel zijn in Bangui, bijvoorbeeld op controleposten, vaak onder begeleiding van de Franse troepenmacht Sangaris of MISCA (zie hieronder). Het leger is in de praktijk echter zo goed als afwezig. De troepen van MISCA voeren typische functies van het nationale leger uit, zoals de beveiliging van het Presidentieel Paleis.³⁷



VN missie neemt de AU-vredesinterventiemissie in de CAR over, 15 september 2014 – UN Photo/Catianne Tijerina

De rol van de internationale gemeenschap

Verenigde Naties

De VN kennen een lange geschiedenis van missies in de CAR. Hun eerste vredesmissie, MINURCA, begon in april 1998 en was operationeel in Bangui en omgeving. MINURCA werd in 2000 omgezet in een vredesopbouwmissie (*peacebuilding mission*), BONUCA.³⁸ Assistentie voor de hervorming van de veiligheidssector was een speerpunt van BONUCA, hoewel er

Missies van de Verenigde Naties in de CAR

MINURCA (*Mission des Nations Unies en République Centrafricaine*)

1998-2000

1350 militairen, 125 civiele staf

Mandaat: o.a. het bewaren van de vrede, het assisteren bij de hervorming van de veiligheidssector en het assisteren bij de verkiezingen.

BONUCA (*Bureau des Nations Unies pour la consolidation de la paix en République Centrafricaine*)

2000-2009

84 civiele staf, 5 militaire adviseurs, 6 politie staf

Mandaat: o.a. promoten van mensenrechten en assisteren bij de verkiezingen.

MINURCAT (*Mission Des Nations Unies en République Centrafricaine et au Tchad*)

2007-2010

5200 militairen, 300 politie staf

Mandaat: o.a. veiligheidssituatie in noordoost CAR en oost Tsjaad stabiliseren en beschermen van burgers.

BINUCA (*Bureau Intégré des Nations Unies pour la Consolidation de la Paix en République Centrafricaine*)

2010-2014

145 civiele staf, 2 militaire adviseurs, 2 politie staf

Mandaat: o.a. conflictpreventie, stimuleren van nationale verzoening, versterken van democratische instituties, het promoten van de mensenrechten en het assisteren bij de verkiezingen.

MINUSCA (*Mission Multidimensionnelle Intégrée de Stabilisation des Nations Unies en Centrafrique*)

10 000 militairen, 1820 politie staf en een 'significant' aantal civiele staf

Mandaat: o.a. beschermen van burgers, assistentie bij het vergroten van de autoriteit van de staat, promoten van mensenrechten, assisteren bij ontwapening, demobiliseren en re-integratie van ex-strijders (DDR).

in de praktijk weinig vooruitgang geboekt werd op dit gebied. Tussen 2000 en 2005 trainde de missie minder dan vijfhonderd politieagenten en leden van de Gendarmerie. Het leger bleef klein, slecht en onregelmatig betaald en vooral loyaal aan de President, in plaats van aan het land.³⁹



Ook voor BONUCA's opvolger BINUCA bleef de hervorming van de veiligheidssector een belangrijke taak. BINUCA speelde samen met het VN-ontwikkelingsprogramma (UNDP) een leidende rol in de deze hervormingen. Tijdens een seminarie in april 2008, georganiseerd door beide VN-organisaties, stemde de overheid toe om de veiligheidssector te hervormen met de hulp van de internationale gemeenschap.⁴⁰

Toen de crisis eind 2012 in de CAR begon had BINUCA niet het mandaat, en vooral niet de mankracht om adequaat te reageren. Op 10 oktober 2010 kwam de VN-Veiligheidsraad bijeen om het mandaat van BINUCA aan te passen. Hoewel de resolutie die op de vergadering volgde het mandaat van BINUCA versterkte, bleef de missie een politieke *peacebuilding* missie en veranderde zij niet in een militaire *peacekeeping* missie.⁴¹ De resolutie vermeldde wel voor het eerst de optie om de Afrikaanse Unie (AU)-missie MISCA om te zetten in een militaire VN-vredesmissie.

De overdracht van MISCA aan de VN werd op 5 december 2013 bekrachtigd in resolutie 2127 van de VN-Veiligheidsraad, onder hoofdstuk 7 van het VN-Handvest.⁴² Op 10 april 2014 werd de vredesmissie MINUSCA opgericht, die op 15 september 2014 officieel van start ging. Het overgrote deel van de AU-interventiemacht MISCA is opgegaan in MINUSCA.⁴³ Met de komst van de vredesoperatie hield BINUCA op te bestaan. Tijdens de eerste maanden zal MINUSCA zich concentreren op het beschermen van burgers en op het stabiliseren van de veiligheidssituatie, een voorwaarde voor ontwikkeling op andere vlakken. Gaandeweg, naarmate de veiligheid beter gegarandeerd is, zal de missie zich meer richten op de opbouw van basale overheidsinstanties die sinds het begin van het conflict niet langer functioneren. Een belangrijk onderdeel hiervan is de opbouw en hervorming van het nationale leger.

Naast de vredesmissies van de VN, is er een ander VN-orgaan dat zich inzet voor vrede en stabiliteit in de CAR, de Commissie voor Vredesopbouw. Deze Commissie is gebaseerd in New York en heeft tot doel landen die uit een conflict komen te begeleiden bij hun politieke en economische wederopbouw. Tussen juni 2008 en juni 2012 was België de voorzitter van de Commissie voor Vredesopbouw voor de CAR.⁴⁴ België heeft in haar termijn als voorzitter altijd veel nadruk gelegd op de hervorming van de veiligheidssector. Toen de aandacht van de VN-missie BINUCA in 2010 voornamelijk ging naar het ondersteunen van de nationale verkiezingen, waarschuwde de Belgische ambassadeur er bijvoorbeeld voor dat andere onderdelen van vredesopbouw genegeerd werden.⁴⁵

Afrikaanse Unie

Naast de VN speelden ook andere landen in de regio een belangrijke rol in het stabiliseren en opbouwen van de CAR. Al in 1996 werd MISAB (*Mission Inter-africaine de Surveillance des Accords de Bangui*) opgericht door de Afrikaanse Unie (AU) om de implementatie van het akkoord dat gesloten was tussen President Patassé en de officieren die nog loyaal waren aan de voormalige President Kolingba te volgen.⁴⁶

De militaire AU-missie MICOPAX werd in 2002 opgericht en werd in augustus 2013 geïntegreerd in de nieuwe missie MISCA. Naast het beschermen van burgers richt ook MISCA zich op de hervorming van de veiligheidssector. MISCA heeft een totale sterkte van 6000 man, volgens velen nog steeds te weinig om de veiligheid te waarborgen in een land waar wegen vrijwel afwezig zijn, en waar buiten de hoofdstad nauwelijks ontwikkeling heeft plaatsgevonden.

Afgelopen mei leidde de AU een één-week-durende missie om de stand van zaken van de veiligheidssector op te nemen. De missie bestond uit experts van onder andere de VN en de Europese Unie. Het doel van de missie was om technische informatie te verzamelen op basis waarvan internationale spelers de gewenste steun ten behoeve van de veiligheidssector konden identificeren.⁴⁷

Andere internationale spelers

Frankrijk is altijd een rol blijven spelen in de geschiedenis van zijn voormalige kolonie. In de veiligheidssector is Frankrijk de belangrijkste bilaterale partner. Naast directe militaire hulp gaf Frankrijk trainingen aan het nationale leger, de politie en voornamelijk de nationale Gendarmerie.⁴⁸

De Franse interventiemacht Sangaris vervult met 2000 troepen een belangrijke rol in de bescherming van burgers en de ontwapening van de rebellen, even-



VN missie neemt de AU-vredesinterventiemissie in de CAR over, 15 september 2014 – UN Photo/Catianne Tijerina



als in het ondersteunen van MISCA. Op verzoek van Frankrijk kondigde België eind 2013 aan dat het twee transportvliegtuigen vrijmaakt ter ondersteuning van Sangaris.⁴⁹

De Franse troepenmacht Sangaris zal tot aan het eind van het MINUSCA-mandaat, op 10 april 2015, operationele steun bieden aan MINUSCA.⁵⁰

De VN-Veiligheidsraad autoriseerde de Europese Unie in januari 2014 om troepen naar de CAR te sturen.⁵¹ De militaire interventiemacht EUFOR zal tijdelijke steun, voor een periode van maximaal zes maanden, bieden om de omgeving van Bangui te beveiligen. EUFOR startte op 1 april 2014 in Bangui en heeft een mandaat om 1000 troepen uit te zenden.⁵² EUFOR bestaat uit troepen afkomstig uit Frankrijk, Estland, Spanje, Finland, Italië en Georgië.

Besluit

Met de start van de VN-missie MINUSCA is er nieuwe hoop voor de CAR op een stabiele en veilige situatie. In de eerste periode zal de missie zich voornamelijk richten op de bescherming van burgers en daarmee belangrijke taken van het nationale leger FACA en de politie overnemen.

Daarnaast zal de missie zich onder andere concentreren op de hervorming van de veiligheidssector. Dit zal een hele zware taak zijn die alleen kan slagen als er een toezegging is van de internationale gemeenschap om gedurende een langere periode betrokken te zijn bij dit project. Tevens is een goede coördinatie tussen de verschillende internationale spelers cruciaal. De assessment missie geleid door de AU in mei 2014 is in dit opzicht heel positief omdat de missie verschillende spelers samenbracht om samen prioriteiten voor hervormingen op te stellen.

Een blijvende betrokkenheid van de internationale gemeenschap is belangrijk omdat de hervorming van de veiligheidssector in de CAR een lang proces zal zijn. Vooral bij het leger is er weinig om te hervormen, en zal er vooral moeten worden opgebouwd. Een deel van de Seleka-strijders is al geïntegreerd, en de anti-Balaka eisen ook integratie van hun aanhangers in het nationale leger. De ervaring in onder andere DR Congo en Zuid-Soedan leert dat de integratie van rebellen-groepen gevaarlijk kan zijn, vooral als de voormalige rebellen niet volledig geïntegreerd worden met de bestaande troepen. Hierom, en om tal van andere redenen, is het waarschijnlijk dat het leger nog lange tijd fragiel zal zijn. Blijvende inspanningen van de inter-

nationale gemeenschap zijn daarom essentieel om de huidige spanningen niet wederom op te doen laaien.

Maar de belangrijkste voorwaarde voor het succesvol doorvoeren van hervormingen in de veiligheidssector is de betrokkenheid van nationale actoren. De politieke elite zal een omschakeling moeten maken om het leger niet langer te zien als een middel om de macht te verkrijgen of te behouden. Tevens moet zij erkennen dat er grote spanningen bestaan tussen de verschillende bevolkingsgroepen en dat deze serieus genomen moeten worden om de hervorming van leger en politie succesvol te doen verlopen. Het is bovendien cruciaal dat de betrokkenheid van de nationale actoren niet alleen bestaat uit de politieke elite, maar ook uit ambtenaren, hoge officieren in de veiligheidssector en tenslotte de bevolking. Want ook die laatste groep zal een omschakeling moeten maken en het vertrouwen in de veiligheidssector moeten terugwinnen. Jarenlang heeft zij de politie en het leger alleen gekend als instrumenten in de handen van machthebbers, en niet als instituten die vrede en recht moeten garanderen, en die bovenal ten dienste van de bevolking moeten staan.

Een zware taak dus, maar essentieel voor het opbouwen van een stabiele situatie in de CAR. In een tijd waarin de wereld in brand lijkt te staan en de VN grote moeite heeft de verschillende vredesmissies te organiseren, is het risico groot dat de CAR ondergesneeuwd raakt, en laag op de lijst van prioriteiten van de internationale gemeenschap komt te staan. Als de internationale gemeenschap nu echter niet doorzet en werk maakt van hervorming van de overheid op het moment dat deze hier nog open voor lijkt te staan, zal dit alleen maar lastiger worden in de toekomst en is hernieuwd geweld een al te reële mogelijkheid. De bevolking van de CAR, die al zo lang te lijden heeft onder de conflicten die de elite onderling uitvecht, verdient beter dan dat.

Noten

1. Lotte Hoex werkt als onderzoeker in conflict mapping bij International Peace Information Service (IPIS). Daarvoor werkte zij bij de VN-Vredesmissie in Zuid-Soedan en adviseerde ze de overheid over hervormingen in de veiligheidssector. In Bukavu, DR Congo, werkte zij voor een peacebuilding NGO. Daarvoor werkte Lotte op de Vrije Universiteit Am-

